

Uloge odgajatelja u istraživačkim aktivnostima u dječjem vrtiću

Domikulić, Tina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:258880>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**ULOGE ODGAJATELJA U ISTRAŽIVAČKIM
AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU**

TINA DOMIKULIĆ

Split, 2023.

Odsjek za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Preddiplomski sveučilišni studij ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Kolegij: Integrirani kurikulum ranog i predškolskog odgoja

ULOGE ODGAJATELJA U ISTRAŽIVAČKIM AKTIVNOSTIMA U DJEČJEM VRTIĆU

Studentica:

Tina Domikulić

Mentor:

Doc.dr.sc. Branimir Mendeš

Split, srpanj, 2023.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. Dijete istraživač.....	2
2. Istraživačke aktivnosti.....	4
3. Mogućnosti za cjeloviti rast i razvoj djece u istraživačkim aktivnostima.....	6
4. Uloge odgajatelja u istraživačkim aktivnostima.....	8
4.1. Oblikovanje prostorno-materijalnog okruženja.....	9
4.2. Sudjelovanje odgajatelja u aktivnostima.....	10
4.3. Osiguranje podrške učenju djeteta.....	11
4.4. Oblici indirektne podrške učenju.....	12
4.5. Poticajna pitanja.....	13
4.6. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa djece.....	13
4.7. Trajno profesionalno usavršavanje odgajatelja.....	14
5. Primjeri istraživačkih aktivnosti.....	15
5.1. Istraživanje vode.....	15
5.2. Istraživanje zvuka.....	16
5.3. Istraživanje magneta.....	17
5.4. Istraživanje težine.....	18
5.5. Istraživanje pijeska.....	19
ZAKLJUČAK.....	20
SAŽETAK.....	21
SUMMARY.....	22
LITERATURA.....	23
PRILOZI SLIKA.....	25

UVOD

U ovom završnom radu navedene su uloge odgajatelja kroz istraživačke aktivnosti djece u odgojno-obrazovnom procesu.

U prvom dijelu rada naglasak je na urođenom istraživačkom potencijalu djece. Djeca dolaskom na svijet istražuju nepoznato okruženje, a stečeno iskustvo primjenjuju u daljnjim istraživačkim aktivnostima, u kojima djeca razvijaju metakogniciju, pamćenje, uočavanje uzročno-posljedičnih veza, povezivanje stečenih znanja s novim znanjima, kreativnost, autonomiju, socijalne vještine i drugo. U vrtiću, zajednici koja uči, uloga odgajatelja se očituje kroz ostvarivanje preduvjeta za provođenje istraživačkih aktivnosti o čemu se govori u drugom dijelu rada. Navode se radnje odgajatelja kojima omogućava rast i razvoj djeteta, a to su: ostvarivanje poticajnog okruženja s raznovrsnim materijalima koji prate interes djece, pružanje podrške djeci prema njegovim individualnim potrebama, izravno i neizravno sudjelovanje odgajatelja u aktivnostima ovisno o situaciji i inicijativi djece, dokumentiranje procesa odgoja i obrazovanja u svrhu boljeg razumijevanja djece i unaprjeđivanja odgojno-obrazovne prakse. Odgajatelj tokom odgojno-obrazovnog procesa bi trebao biti promatrač i slušatelj djetetovih želja i potreba te na osnovu toga planirati, organizirati, provoditi i vrednovati odgojno-obrazovni proces. Nudeći materijale koji su u središtu djetetova interesa, odgajatelj potiče njegov cjelokupan razvoj. Izravnim ili neizravnim sudjelovanjem u istraživačkim aktivnostima on treba pomoći djetetu da uspostavi veze između ranijeg i novog znanja. Osim što različitim načinima dokumentiranja odgajatelj prati napredak rasta i razvoja djece, prati vlastiti rad i vrši samorefleksiju u svrhu kvalitetne prakse i trajnog stručnog usavršavanja.

U završnom dijelu rada navode se primjeri istraživačkih aktivnosti u kojima su prikazane uloge odgajatelja.

1. Dijete istraživač

Istraživanje je proces koji je prisutan kod djece od rođenja. Želja i potreba za istraživačkim aktivnostima prati rast i razvoj djeteta. Što je dijete starije to se više širi njegov vidik u kojem uočava brojne materijale koji ga okružuju i koji potiču dijete na istraživanje njihovih specifičnih svojstava. Dijete je do rođenja bilo u majčinoj utrobi u kojoj su mu sve razvojne potrebe bile zadovoljene, a „traumom rađanja“ odnosno rođenjem dijete ulazi u nepoznati svijet koji će postupno otkrivati senzo-motoričkim postupcima i međuljudskim odnosima (Došen-Dobud, 2005). Došen-Dobud (2018) navodi da je dijete istraživač po sili jer je prisiljeno upoznavati svoju okolinu kako bi upoznalo sebe i svoje mjesto u svijetu. Autorica također tvrdi kako je dijete istraživač po nuždi jer se rodilo u nepoznatom i razvrstanom prostoru kojeg treba otkriti. Dijete kroz istraživačke aktivnosti obogaćuje iskustvo na temelju kojeg razvija kompetencije. Iskustvo je nužno kako bi se razvijala njegova inteligencija, kako bi na osnovu tog iskustva moglo reagirati u kasnijim životnim situacijama, ali i kako bi dobilo svijest i mišljenje o sebi i drugima. Martinović (2015) navodi da su prirodna znatiželja djece kao i stjecanje pozitivnih i negativnih iskustava uz posjedovanje karakteristika neustrašivosti i odvažnosti uzroci istraživačkih aktivnosti djece kroz koje razvijaju maštu, kreativnost, samostalnost, kritičko razmišljanje i sposobnost donošenja zaključaka.

Suvremena slika djeteta nalaže shvaćanje učenja djeteta rezultatom njegovog aktivnog sudjelovanja u brojnim aktivnostima u kojima se oslanja na svoj „urođeni istraživački i otkrivački potencijal“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:19). Djeca kroz igru i aktivnosti uče pri čemu se učvršćuje njihov spomenuti urođeni potencijal jer je „dijete istraživač i aktivni stvaratelj znanja“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015:34).

Prema Miljak (2015) učenje je djetetova prirodna aktivnost i potreba, a počinje od prvog dana života, ako ne i prije. Istraživanjem okoline, uz pomoć kretanja, djeca dobivaju svijest o njihovom utjecaju na svijet. Točnije, djeca shvaćaju da svaka radnja ima svoju posljedicu i time uočavaju kauzalne veze (npr. dijete kada pritisne svjetlosni prekidač nestane tama ili svjetlo) (Schafer, 2015). Prvim istraživanjima se smatraju promatranje osoba koje okružuju novorođenče i manipuliranje dijelovima tijela i predmetima što obuhvaća stiskanje, pipanje, čupanje, guranje, bacanje, rastezanje i sl. (Došen-Dobud, 2016). Kod djece jasličke dobi uočava se jednosmjernost postupaka koja s vremenom, odnosno rastom i razvojem djeteta prelazi u dvosmjernost postupaka. Dijete će ponajprije otvoriti kutijicu i ostaviti je otvorenom, izvaditi

će predmete koji se nalaze u njoj bez vraćanja, a poslije će ju možda zatvoriti. Ovaj postupak otvaranja kutijice će s vremenom postati dvosmjernan te će dijete otvoriti, isprazniti, napuniti i zatvoriti kutijicu (Došen-Dobud, 2016).

Igra, kao svakidašnja aktivnost i potreba djeteta, je prirodan proces u kojem dijete istražuje. Prve dječje igre, odnosno funkcionalne igre, obilježavaju senzo-motoričko razvojno razdoblje koje je temelj kako za novi razvojni stupanj tako i za kasniji stupanj igara (Došen Dobud, 2016). Kroz proces diferenciranja predmeta i uočavanja svojstava predmeta dijete ponavlja radnju. Npr. dijete koje majka hrani u sjedalici baca žlicu koja se nalazi kraj njega. To dijete uočava posljedice tog postupka i njihovu dosljednost (hoće li svaki put žlica pasti na pod). Kada se dijete posveti istraživanju nekog predmeta i pri tome je skoncentrirano i zainteresirano za tu aktivnost Marija Montessori to naziva „polarizacija pažnje" (Schafer, 2015). Svaki put kada dijete nauči neku novu vještinu i razvije svoju kompetenciju otvori mu se tzv. novi „prozor učenja“ unutar kojeg uči i svladava novu vještinu određenom lakoćom (Schafer, 2015).

Schafer (2015) prema Mariji Montessori navodi primjer šestomjesečnog djeteta kojemu damo čegrtaljku. To dijete neće pokazati veliki interes prema zvuku navedenog predmeta već će istraživati mogućnosti svoje ruke te ispuštati taj predmet i tražiti pomoć od odraslih da mu ga podignu i vrate, a odrasli zbog manjka znanja i strpljenja će oduzeti predmet. Na taj način ne zadovoljavaju „glad djeteta za učenjem“ (Schafer, 2015; 17) već ga ometaju u njegovom prirodnom razvoju. Iz toga razloga Marija Montessori naglašava ulogu poticajne okoline, roditelja, vrtića, doma i odgojitelja kako bi adekvatno odgovorili na dječje potrebe i tako razumjeli dječje ponašanje, koje je katkad nama neprimjereno. Odrasli moraju shvatiti da to nije ponašanje kojemu je cilj da ih naljuti već je to „jezik duše koja se formira“ (Schafer, 2015; 17).

2. Istraživačke aktivnosti

Kako je proces istraživanja kod djece prisutan već od njihovog rođenja, a djeca kroz igru i aktivnosti uče i proučavaju svijet oko sebe, tako je učenje kroz istraživačke aktivnosti nužno i svrhovito. Suvremena slika djeteta nalaže konstruktivistički pristup učenju i poučavanju djeteta te istovremeno odstupanje od transmisivskog pristupa učenju i poučavanju. Konstruktivistički pristup obuhvaća aktivno sudjelovanje djece u konstrukciji znanja i razumijevanja, istraživanje fenomena prema kojima imaju poseban interes i donošenje zaključaka vezano za njih, poticanje na razvijanje kako alternativnih pojmova tako i koncepata, učenje koje je usmjereno na proces te se odvija procesom istraživanja i dječjom aktivnošću (Slunjski, 2012).

Djeca čineći uče. Kroz brojne svakodnevne aktivnosti razvijaju kompetencije i nadograđuju iskustva koja su temelj za buduće radnje. Aktivnim sudjelovanjem i istraživanjem kroz aktivnost koja je organizirana od strane djece ili potaknuta bogatom i brojnom ponudom materijala koje je ponudio odgajatelj djeteta upoznaje i razumije svijet koji ga okružuje. Malnar, Punčikar i Štefanec (2012) navode kako se intenzivnim praćenjem djece pokazalo da djeteta znanje ne stječe pasivno već da postojeće znanje nadograđuje i rekonstruira kroz svakodnevne aktivnosti. Aktivnosti istraživanja možemo razlikovati prema predmetu istraživanja poput vode, pijeska, težine, svjetla i sjene, magneta, kosine, zvuka, mirisa i drugo. Došen-Dobud (2016) navodi da su istraživačke aktivnosti ujedno i radne aktivnosti u kojima se rađa ustrajnost i volja. Govoreći o istraživačkim aktivnostima treba naglasiti da one ne moraju nužno biti dio igre. Na primjer, djeteta koje se igra u dvorištu koje je prepuno snijega na vlastitu inicijativu je potražilo metlu kako bi očistilo stazu i time si omogućilo uvjete za igru (Došen-Dobud, 2018). Istraživačkim aktivnostima se također mogu podrazumijevati i aktivnosti skupljanja poput skupljanja biljaka, školjkica, cvijeća i sl. što predstavlja prirodan put grupiranju prema dječjem kriteriju (Došen-Dobud, 2018).

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje „vrtić je mjesto istraživanja, otkrivanja, i aktivnog učenja“ (2015:34). U njemu trebaju biti stvoreni adekvatni prostorno-materijalni uvjeti koji će potaknuti djecu na proces izučavanja fenomena koji su u središtu njihovog interesa. Stimulativno okruženje utječe na propitivanje, ispitivanje i objašnjavanje stečenih iskustava. Djeteta, kao aktivni sudionik vlastitog odgoja i obrazovanja, samostalnim odabirom aktivnosti razvija autonomiju, organizacijske vještine, emancipaciju, donošenje odluka i slobodu izbora. Proces istraživanja pruža uživanje u aktivnosti, razvoj

motoričkih vještina, otvorenost prema stjecanju iskustva, otkivanje informacija, razvijanje metakognitivnih sposobnosti, razvijanje socijalnih vještina i drugo. Navedenim se ostvaruje djetetova osobna, emocionalna, tjelesna, socijalna i obrazovna dobrobit. Djeca sudjelujući u istraživačkim aktivnostima imaju priliku za cjelovit razvoj odnosno tjelesni, kognitivni i socio-emocionalni razvoj.

3. Mogućnosti za cjeloviti rast i razvoj djece u istraživačkim aktivnostima

Pokret je život. Svako fizičko kretanje je iznimne važnosti za daljnji rast i razvoj djece. Suvremena slika djeteta se temelji na cjelovitom procesu odgoja i obrazovanja iz čega proizlazi da područja razvoja djece ne promatramo odvojeno već ujedinjeno. Tjelesni razvoj djeteta prati socijalni, emocionalni i kognitivni razvoj te je on iznimne važnosti jer utječe na postignuća i razvoj drugih kompetencija (Vindiš Bratušek, 2022). Dokazano je da je tjelesna aktivnost važan faktor djetinjstva, zdravog rasta i razvoja te je među glavnim komponentama kognitivnog razvoja (Selestrin i Bilošević, 2022). Istraživačke aktivnosti u kojima dijete ima priliku tjelesnog razvoja utječu na unaprjeđivanje grube motorike, fine motorike, koordinacije očiju, ruku i nogu. Npr. dijete koje istražuje vlastite sposobnosti u manipuliranju loptom tijekom igre 'nogomet' razvija grubu motoriku, koordinaciju očiju i nogu te se razvija na ostalim razvojnim područjima.

Prema Selestrin i Bilošević (2022) kognitivne funkcije obuhvaćaju pamćenje, pažnju, vizualno-prostorne izvršne funkcije, a složeni kognitivni procesi podrazumijevaju apstraktno i kreativno mišljenje, uočavanje kauzalnih veza i jezične funkcije. Dijete koje samoinicijativno i prema vlastitom izboru krene istraživati o fenomenima koji su u središtu njegovog interesa ima priliku za razvijanje kognitivnih funkcija i složenih kognitivnih procesa. Razmjenjivanje informacija, usvajanje pojmova, iznošenje argumenata, uočavanje uzročno-posljedičnih veza, sposobnost predočavanja situacije utječe na spoznajno područje razvoja. Spomenuti primjer djeteta koje manipulira loptom, ukazuje kako na tjelesni tako i na kognitivni razvoj. Djeca u toj aktivnosti usvajaju nogometne pojmove, pravila i žargon, razmišljaju o uspješnosti dodavanja određenom suigraču, razvijaju koncentraciju i usmjeravaju pažnju prema određenom cilju odnosno zabijanju gola.

Sudjelujući u istraživačkim aktivnostima djeca budu u interakciji s vršnjacima, odgajateljima, roditeljima i ostalim sudionicima. Socio-emocionalni razvoj se odnosi na prepoznavanje tuđih i vlastitih emocija u socijalnom kontekstu (Vranjican, Prijatelj, Kuculo, 2019). Razvijanje vještina razumijevanja tuđih i vlastitih emocija, razvijanje empatije, ostvarivanje pozitivnih odnosa s drugima, razvijanje sposobnosti smirivanja i društveno prihvatljivog reagiranja pri neugodnim emocijama su dio socio-emocionalnog učenja djece rane i predškolske dobi (Kendziora i Oshler, 2016; Weissberg, Durlak, Domitrovich i Gullotta 2015, prema Vranjican i sur., 2019). Istraživačke aktivnosti djece utječu na razvoj socijalnog i

emocionalnog područja razvoja. Naime, dijete koje igra nogomet okruženo je suigračima i suprotnim timom. Nosit će se s neugodnim emocijama u slučaju poraza, suosjećati s drugim djetetom u slučaju ozljeđivanja, reagirati na društveno prihvatljiv način u slučaju gubitka i sl.

4. Uloge odgajatelja u istraživačkim aktivnostima

Danas se odgajatelji smatraju istraživačima i partnerima djeci tijekom procesa učenja s brojnim važnim ulogama, a to su: stvaranje bogatog okruženja koje potiče djecu na sudjelovanje u aktivnostima i interakciju s drugima, detaljno promatranje djece u svrhu boljeg razumijevanja njihovih aktivnosti kao i sudjelovanje u tim aktivnostima, pomaganje djeci u radnjama koje sami ne mogu izvršiti te poticanje samostalnosti i inicijative djece (Miljković, Đuranović, Vidić, 2019).

Odgojno-obrazovna praksa je vrlo izazovna, a kako bi odgajatelj adekvatno odgovorio na nju treba se kontinuirano usavršavati, promatrati i oslušivati djecu kako bi odgovorio na njihove potrebe, dokumentirati odgojno-obrazovni proces, ispitati učinkovitost različitih strategija te učiti s drugim odgajateljima i stručnim timom što čini put k reflektivnom praktičaru (Miljković i sur., 2019). Katz (1993) navodi kako je središnja uloga odgajatelja pronaći temu koja je djeci zanimljiva i koju će djeca istraživati u pripremljenom okruženju, a za to odgajatelj mora biti organizator, evaluator, suradnik i poticatelj djece (prema Miljak, 2015). Dobra izobrazba odgajatelja je potrebna za razumijevanje spontanih djetetovih aktivnosti, organizaciju aktivnosti, stimuliranje mišljenja djeteta, razvijanje egalitarnih i partnerskih odnosa s djecom (DeVries i Kohlberg 1987, prema Miljak, 2015).

Samorefleksija je odlika dobrog odgajatelja. Promišljanje o vlastitim ponašanjima tokom aktivnosti ima veliki značaj jer ispitivanje njihove kvalitete i učinkovitosti može dovesti do velikih promjena u praksi. Prema Šagud (2002) ponašanja odgajatelja tijekom igre mogu biti poželjna i nepoželjna. Dok u poželjnu kategoriju spadaju dobra i vrlo dobra ponašanja, u nepoželjna spadaju loša i vrlo loša ponašanja odgajatelja. Vrlo dobra ponašanja obuhvaćaju: elaboriranje dječje igre koje obuhvaća verbalne i neverbalne reakcije odgajatelja, razrađivanje dječje ideje, vrednovanje aktivnosti i poticanje samostalnosti. Autorica također navodi kako su davanje informacija i pravila igre, pohvaljivanje djeteta, reorganizacija prostora i uključivanje besposlenog djeteta sastavnice dobrog ponašanja odgajatelja. Naime, rješavanje konfliktnih situacija, ponavljanje djetetovog iskaza, traženje reda i discipline, ne slaganje s djetetovom idejom su loša ponašanja, a obavljanje radnje umjesto djeteta, određivanje teme i kritiziranje su vrlo loša ponašanja.

Slunjski (2001) navodi kako su uloge odgajatelja uvjetovane radnjama djeteta te bi se mogle odrediti kao usklađivane aktivnosti s djetetovim aktivnostima na osnovu detaljnog promatranja. Autorica navodi kako određene radnje djece trebaju rezultirati specifičnim

ulogama djece, npr. u situacijama u kojima djeca kroz istraživanje materijala zadovoljava vlastite interese i stječe iskustvo promatrajući, opažajući i objašnjavajući svijet oko sebe, odgajatelj treba prepoznati interes djece te nuditi materijale kojima će poticati istraživanje kako bi se stvorilo stimulirajuće okruženje.

4.1. Oblikovanje prostorno-materijalnog okruženja

Prostor bi trebao biti uređen na način da djetetu omogućuje slobodno kretanje, nezavisnost, da potiče istraživački duh, da mu omogućava interakciju s drugima (vršnjaci i odgojitelji), da bude ugodan i topao odnosno sličan obiteljskome domu kako bi se stvorila ugodna klima u vrtiću. Govoreći o prostoru možemo govoriti o unutarnjem, ali i o vanjskom prostoru koji je važan kako bi djeci bio omogućen boravak na svježem zraku, kako bi im bilo omogućeno igranje igara koje nisu baš moguće u unutarnjem prostoru (nogomet, igra lovice i sl.), kako bi bio omogućen kontakt s prirodom (npr. istraživanje biljaka i kukaca) te kako bi se naučili odnositi prema prirodi (čuvaju okoliš na način da ne bacaju smeće). Prostor mora biti ispunjen materijalima koji će potaknuti djecu na kreativnost, razmišljanje, znatiželju i sl. Raznolikost materijala je obavezna kako bi se zadovoljile želje, interesi i potrebe djece jer nemaju sva djeca iste zanimacije.

Prema Miljak (2015) prostor treba biti organiziran i strukturiran u centre aktivnosti u kojima su raznoliki materijali, alati i sredstva koja potiču igru, istraživanje, i aktivnost u kojima će se razvijati zajedništvo sudionika. Autorica navodi kako organizacija i strukturiranje prostora zahtjeva istraživački pristup uređivanju. Uloga odgajatelja se odražava kroz uređivanje, opskrbljivanje, osmišljavanje i raspoređivanje centara koji će na prvi pogled djeteta zaokupiti njegovu pažnju (Miljak, 2015). Izbor centara koje odgajatelj nudi djeci je dio građenja kurikulumu ustanove u kojem do izražaja dolaze odgajateljeve kompetencije.

Slunjski (2008) navodi kako odlike odgajatelja možemo pratiti u raznim segmentima kao što je način na koji uređuje prostorno-materijalno okruženje, način na koji komunicira s djecom, stav prema djeci, način na koji provodi tempo i dinamiku aktivnosti. Povjerenje između odgajatelja i djece je nužno za oblikovanje prostorno-materijalnog okruženja jer bez povjerenja odgajatelja u dijete ono ne bi bilo u mogućnosti određenim aktivnostima samostalno provoditi istraživanje i na taj način razvijati kreativnost, samostalnost, pozitivnu sliku o sebi, osjećaj pripadanja, motoričke vještine i drugo. Na ovaj način dijete razvija dobrobiti koje su propisane

u dokumentu Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015). Miljak (2015) navodi primjer davanja gumenih alata djeci umjesto pravih radi prevencije ozljeđivanja što je prikaz nepovjerenja odgajatelja u dijete te predstavlja ograničavanje djetetove kreativnosti i procesa istraživanja materijala. Intersubjektivnost u vrtiću je nužna i važna jer ona predstavlja zajedničko stvaranje i razumijevanje znanja djece i odraslih koji ih okružuju (Slunjski, 2012). U vrtiću, zajednici koja uči, intersubjektivnost je najveća pri ravnopravnom partnerskom odnosu između djeteta i odgajatelja (Slunjski, 2012). Pri takvom odnosu i atmosferi komunikacija se temelji na povjerenju, ravnopravnosti i reciprocitetu i takva komunikacija između odgajatelja i djece stvara poticajno okruženje koje omogućava istraživanje njegovih hipoteza.

4.2. Sudjelovanje odgajatelja u aktivnostima

Odgajatelj tokom aktivnosti u odgojno-obrazovnoj skupini može sudjelovati izravno i neizravno. Dok se izravno odnosi na situacije u kojima želi osigurati djeci pomoć u konfliktnim situacijama, pomoći im u rješavanju i shvaćanju određenih fenomena, poticati i olakšati im rasprave, neizravno se odnosi na situacije u kojima odgajatelj omogućava i stvara preduvjete koji su potrebni da djeca obave neku aktivnost, pruža podršku djeci te im daje do znanja da je u svakom trenutku tu za njih (Slunjski, 2012). Bilo da je riječ o neizravnom ili pak izravnom sudjelovanju u aktivnostima odgajatelj u bilo kojem trenutku mora biti fleksibilan te oslušivati potrebe djece te u skladu s njima reagirati.

Odgajatelj treba omogućiti različite situacije u kojima će djeca razvijati svoju dobrobit i kompetencije. Tokom istraživačkih aktivnosti neizravno sudjelovanje odgajatelja obuhvaća opskrbljivanje materijala vezanih za predmete istraživanja kao i davanje podrške svakom djetetu individualno. Ovisno o situaciji i potrebama djece odgajatelj može sudjelovati izravno postavljajući poticajna pitanja i potičući rasprave s i među djecom kako bi djeca došla do spoznaje o predmetu istraživanja.

Ponude različitih materijala nude mogućnost aktivnog sudjelovanja djece različitih kompetencija (Slunjski, 2012). Tijekom aktivnosti odgajatelj pruža djeci (su) autorstvo nad vlastitim aktivnostima i procesom učenja (Slunjski, 2012). On je nužan pružiti i omogućiti različite medije djeci uz pomoć kojih će djeca izraziti svoje mišljenje, ideje, stavove, osjećaje i

sl. (Slunjski, 2012). Tijekom istraživačkih aktivnosti odgojitelj je usmjeren isključivo na dijete, odnosno na razvoj njegovih kompetencija (Lemajić, Stojanac, Vukašinić, A. 2019).

Odgajatelj nakon provedene aktivnosti može procijeniti koliko je kvalitetno bilo njegovo sudjelovanje. Slunjski (2011) navodi pitanja koja mogu pomoći odgajatelju u procesu samorefleksije na istraživačku aktivnost djece, a to su: jesam li se uključivao u aktivnost i s kojim ciljem, je li uključenost bila primjerena, jesam li slušao i razgovarao s djecom, jesam li bio fleksibilan, što sam naučio o interesima djece, i sl.

4.3. Osiguranje podrške učenju djeteta

Sadržaji učenja trebaju biti didaktički prilagođeni i povezani sa svakodnevnim životom kako bi se uvidjela njihova važnost i svrha (Livazović, Dalida, Terović, 2015). Uloga odgajatelja tokom projekta ne može biti univerzalna već individualna s podlogom čvrstog razumijevanja djeteta i njegovih potreba (Slunjski, 2012). „Primjerenost i kvalitetu odgojno-obrazovnih intervencija odgajatelja tijekom projekta određuje njegova senzibilnost za svako pojedino dijete, svaku pojedinu situaciju i cjelokupni kontekst u kojem se projekt ostvaruje, te okosnica uloge odgajatelja u razvoju projekta je pažljivo praćenje, promatranje i slušanje djeteta kako bi ga što bolje razumio jer je kvaliteta svake potpore, učenju djeteta razmjerna razini na kojoj ga odgajatelj razumije“ (Slunjski, 2012;105). Promatrajući potrebe svakog djeteta odgajatelj može ponuditi poticaje koji su u središtu djetetovog interesa i pri tome mu osigurati adekvatnu podršku u procesu učenja kroz odgovarajuću intervenciju.

Slunjski (2012) navodi kako Vygotsky kvalitetnu podršku koju odgajatelj pruža djetetu smješta u zonu sljedećeg razvoja. Naime, ta zona predstavlja prostor u kojem se nalaze razlike između djetetovih trenutnih mogućnosti i budućih u kojima će dijete biti samostalnije i kompetentnije (Slunjski, 2012).

Slunjski (2012) prema Vygotskom navodi da učenje djece ima 3 faze, a to su: aktualna razvojna faza koja predstavlja ono što je dijete do nekog određenog trenutka svladalo, zona sljedećeg razvoja koja predstavlja ono što dijete je tek počelo shvaćati te ponekad samostalno uspije učiniti ili pak uz nečiju pomoć te potencijalna razvojna faza koja predstavlja znanja i vještine koje dijete još nije uspjelo svladati. Kroz istraživačke aktivnosti dijete primjenjuje stečena iskustva i znanja kako bi došlo do spoznaje o određenom fenomenu. Kroz proces primjenjivanja iskustava i znanja dijete se nalazi u fazi sljedećeg razvoja u kojoj počinje

shvaćati predmet istraživanja. Nakon što je dijete spoznalo svojstva fenomena kroz poticajno okruženje uočiti će drugi fenomen koji će pridobiti njegovu pažnju i postati sljedećim predmetom izučavanja o kojem dijete nije steklo znanja ili vještine.

4.4. Oblici indirektne podrške učenju

Dva modela koji predstavljaju oblike indirektne podrške djetetu su scaffolding i sukonstrucija razumijevanja i znanja (Slunjski, 2012). Scaffolding model predstavlja model u kojem odgajatelj planira poticaje i prostorno-materijalno okruženje na temelju onoga što djecu zanima i u ovom modelu većinska kontrola nad aktivnostima pripada njemu (Slunjski, 2012). Ono što karakterizira ovaj model su: tehnike u postavljanju pitanja kojima je cilj određeni rezultat, osiguravanje povratnih informacija o njihovim postignućima, limitirana intersubjektivnost, identificiranje postojećih shema, poticanje djece na eksperimentiranje, davanje konkretnih činjenica djeci na temelju njihovih zanimacija, demonstriranje te modeliranje dječjih vještina (Slunjski, 2018).

Sukonstrucija razumijevanja i znanja predstavlja model u kojem je partnerski odnos između odgojitelja i djece te oni dijele kontrolu i autorstvo nad aktivnostima učenja (Slunjski, 2012). Ono što karakterizira ovaj model je: potpuna i dvosmjerna intersubjektivnost, sukonstruiranje značenja na temelju pažljivog slušanja djece i ustanovljavanja njihovih specifičnosti, daje se značaj i iznimno se cijeni autentična aktivnost djece, nema planiranja pitanja, djetetu se omogućuje povezivanje vlastitih načina razmišljanja tokom vremena te mu se omogućuje prisjećanje na prethodne ideje i interese (Slunjski, 2012).

Osim što ova dva modela imaju vlastite karakteristike i značajnosti oni imaju i neke zajedničke, a to su: uvažavajuća komunikacija koja se temelji na povjerenju odgojitelja u dijete i djetetove sposobnosti, važne su tehnike postavljanja pitanja, koriste se različiti artefakti prethodnih aktivnosti koji su se provodile u odgojno-obrazovnom sustavu, potiče se na suradnju, partnerstvo i zajednički rad te se provodi recipročna i responzivna komunikacija (Slunjski, 2012).

4.5. Poticajna pitanja

Kod poticajnih pitanja u odgoju djece rane i predškolske dobi najvažnija je značajka 'otvorenost' jer ne ograničavanje u odgovorima potiče djecu na samostalnost, razvoj mišljenja, kognitivnih sposobnosti, kreativnosti, pamćenja i sl. Poticajna pitanja mogu biti usmjerena k ustanovljavanju postojećih znanja djeteta, produbljivanju postojećeg znanja, poticanju na analiziranje, i sintetiziranje te na evaluaciju (Slunjski, 2012). Kako Slunjski (2012) navodi poticajna tj. generativna pitanja mogu biti pitanja koja potiču produbljivanje razumijevanja djeteta, pitanja koja potiču logičko razmišljanje i zaključivanje djeteta, pitanja koja od djeteta iziskuju objašnjavanje.

Tokom aktivnosti uloga odgajatelja je da postavlja pitanja koja će potaknutu divergentno mišljenje djeteta (Slunjski, 2012). Tip takvih pitanja opisuje količinu i veličinu, mijenjanje, pretpostavke, točke gledišta, osobnu uključenost, komparativne asocijacije i vrednovanje (Slunjski, 2012).

4.6. Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa djece

Dokumentiranje je proces sustavnog prikupljanja etnografskih zapisa u svfhu boljeg razumijevanja djeteta (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Kako bismo unaprijedili i omogućili kvalitetnu praksu nužno je dokumentirati odgojno-obrazovni proces djece u vrtiću. Pri tome odgajatelj mora biti otvoren za različite spoznaje stečene kroz proces dokumentiranja jer otvorenost i fleksibilnost potiču na kritička razmišljanja i refleksiju na poteškoće koje su prisutne u praksi (Bučević, Somolanji Tokić, 2021). Dokumentacija služi za procjenjivanje kompetencija djece i njihovih postignuća, oblikovanje kurikuluma te ostvarivanje i održavanje partnerstva s roditeljima te lokalnom i širom zajednicom (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015)

Načini dokumentiranja koje odgajatelj može koristiti u skupini su: individualni i grupni porfolio, individualni i zajednički uradci djece, audio snimke, video snimke, fotografije, plakati, panoi, vođenje bilježaka (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Naime, navedene oblike dokumentiranja može koristiti za praćenje rada, istraživanje i unaprjeđivanje vlastite odgojno-obrazovne prakse.

4.7. Trajno profesionalno usavršavanje odgajatelja

Stručno usavršavanje odgojitelja je nužno. U vrtiću, zajednici koja uči, bez refleksije prakse nije moguće doći do novih spoznaja i na taj način tu praksu unaprijediti i poboljšati. Stručno usavršavanje potrebno je usmjeriti k razvoju istraživačkih i refleksivnih umijeća i bilježaka (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2015). Za kvalitetnu praksu u vrtiću potrebna je zajednička refleksija odgajatelja koja omogućuje razumijevanje vlastitih i parcijalnih djelovanja. U vrtiću svijest da skupina odgajatelja koja daje svoje mišljenje može postići određene uvide koje pojedinac ne može (Slunjski, 2015). Često se spominje tzv. „refleksivni prijatelj“ kojeg predstavlja neki drugi odgajatelj ili stručni suradnik koji nam pomaže u analiziranju određene aktivnosti ili pak projekta (Slunjski, 2008).

5. Primjeri istraživačkih aktivnosti

Razni materijali mogu predstavljati poticaje koji će potaknuti dijete na daljnja istraživanja i ispitivanja mogućnosti. U sljedećem dijelu rada se navode primjeri istraživačkih aktivnosti.

5.1. Istraživanje vode

Voda kao element je čest interes dječjeg interesa. S njom se djeca susreću od samoga rođenja u svakodnevnim aktivnostima (održavanje higijene, promatranje prirode u kojoj su stajaćice i tekućice, zadovoljavanje potrebe za žeđi, susretanje s padalinama i sl.). Praćenjem igara u kojima je glavni poticaj voda spoznalo se da djeca dugo vremena provode u tim aktivnostima te da se na početku kroz igre uranjanja, prskanja i pranja zadovoljavaju osjetilne potrebe nakon čega slijede radnje poput pranja lutke i njezine odjeće, istraživanja vlastitih mogućnosti, provjeravanja ishoda radnje i sl. (Došen-Dobud, 2016). Odgajatelj koji ponudi djeci vodu kao poticaj ne samo da odgovara na njihov interes već odgovara na razvoj psihofizičkih potencijala. Voda ima vrijednosti smirivanja i uravnoteživanja te se koristi u terapijske svrhe. Došen-Dobud (2016) navodi kako voda ima pozitivne učinke na neurotičnu, hiperaktivnu, agresivnu i povučenu djecu jer pridonosi koncentraciji na aktivnost. Kada govorimo o zadržavanju u igri s vodom pokazalo se da su najviše vremena u aktivnosti provela neurotična, agresivna i nemirna djeca (Došen-Dobud, 2016).

Djeca mogu istraživati obilježja vode poput plovnosti, topljivosti, agregatnih stanja, propustljivosti i sl. Spoznaja će proizaći iz procesa istraživanja pri čemu se koriste različiti materijali (Došen-Dobud, 2016). Uloga odgajatelja je da ponudi djeci brojne i zanimljive materijale koji će potaknuti djecu na istraživanje vode i njezinih obilježja. Uz navedeno, odgajatelj treba djeci omogućiti uvjete (pregače za djecu, prostor zaštiti prostirkom kako se djeca ne bi poskliznula, paziti na temperaturu vode) za nesmetano provođenje aktivnosti.

Primjer istraživanja s vodom je ispitivanje obilježja plovnosti. Slunjski (2006) navodi različite poticaje koji se mogu ponuditi tokom aktivnosti, a to su materijali koji plutaju i koji tone u vodi, kartice na kojima se nalaze uzorci tih materijala, materijali potrebni za izradu plakata na koji će se zalijepiti spomenute kartice (na jednoj strani materijali koji plove, a na drugoj koji tonu ovisno o rezultatima istraživanja), bazen s vodom u kojem će se provoditi istraživanje i drugo.

Slika 1. Dijete na ploču zapisuje spoznaju o plovnosti materijala u vodi

5.2. Istraživanje zvuka

Najjednostavnije uvođenje djece u svijet zvukova je zapažanje i diferenciranje zvukova različitih modaliteta (tempo, dinamika, visina, boja i sl.) koji ga okružuju (Došen-Dobud, 2005). Time se unaprjeđuje zvučna osjetljivost i priprema se za daljnja upoznavanja s brojnim zvukovima. Istraživanje zvukova prije nekoliko desetljeća nije bilo interesantno, a započelo je bacanjem kamenčića na različite plohe pri čemu su djeca uočavala razliku u zvukovima koje bi čula (Došen-Dobud, 2016).

Odgajatelji mogu djeci ponuditi različite glazbene instrumente i materijale za izradu improviziranih zveckalica, trzalica i strugalica koje će proizvoditi različite zvukove, udaraljke od kartonskih kutija, udaraljke od limenih kutija, udaraljke od staklenih posuda i drugo. Bogatom ponudom materijala djeca istražuju mogućnosti zvukova, uočavaju razlike i sličnosti, razvijaju glazbene sposobnosti, razvijaju koncentraciju i zadovoljavaju potrebu za glazbom. Slunjski (2006) navodi primjer istraživačke aktivnosti u kojoj su ponuđene kutijice s poklopcima ispunjene različitim materijalima (spužva, kukuruz, kamenčići, drveni štapići, novčići sl.) koje se mogu poredati počevši od kutije koja, nakon protresanja, proizvede najtiši zvuk prema onoj koja proizvede najglasniji zvuk.

Slika 2. Djeca pune kutijice različitim materijalima

5.3. Istraživanje magneta

Igre u kojima djeca za materijal koriste magnet izvor su otkrivanja njegovih svojstava kao privlačenja i odbijanja, djelovanje magnetnog polja i sposobnost magnetiziranja (Došen-Dobud, 2016). Magnet je vrlo pogodan za istraživačke aktivnosti nakon kojih djeca samostalno izazivaju pronađene učinke (Došen-Dobud, 2005).

Uloga odgajatelja je da prepozna interes djece i ponudi razne materijale u svrhu istraživanja magneta. Može ponuditi predmete koje će magnet privući (vijci, matice, spojnice, čavlići, opruge, nožice i dugo), ali i one koje neće (drveni, plastični, stakleni materijali i drugo). Ponuda navedenih materijala može potaknuti dijete na aktivnost razvrstavanja. Raznovrsna ponuda poticaja omogućuje iskustvo na osnovu kojeg djeca dolaze do spoznaje o vrsti materijala koji će magnet privući, a koji ne. Uz uloge opskrbljivača, pomagača, suigrača i poticatelja odgajatelj mora dokumentirati proces istraživanja kako bi mogao pratiti razvoj djece.

Primjer istraživačke aktivnosti u vrtiću mogu predstavljati poticaji poput magnetskog labirinta (od kartonske kutije napraviti podlogu u kojoj će se nalaziti staza, koja ima početak i cilj te preko koje će se metalna loptica kretati na način da se magnet povlači ispod podloge) i tajanstvene kutijice (ispuniti kutijice materijalima koje magnet privlači i koje ne privlači) (Slunjski, 2006).

Slika 3. Dijete igra igru „magnetski labirint“

5.4. Istraživanje težine

Djeca u vrtiću ne uče matematiku, ali razvijaju predmatematičke vještine u stimulirajućoj okolini. Kroz igru i istraživačke aktivnosti djeca uočavaju odnose u prostoru, odnose među predmetima, svojstva predmeta, količinu i sl. Sve to utječe na razvoj matematičkih kompetencija i rješavanje problema primjenom matematičkog razmišljanja. Istraživanjem težine predmeta kao i uspoređivanjem težine dvaju ili više predmeta djeca razvijaju matematičke kompetencije. Slunjski (2006) navodi izradu vage kao poticaj istraživačke aktivnosti vaganja. Materijali poput vješalice, dviju jednakih posuda, konca i drvenog stalka su dovoljni da se u skupini izradi vaga nakon čega se nude materijali čiju će težinu djeca moći istraživati i uspoređivati.

Slika 4. Djeca koriste vagu za istraživanje težine ponuđenih predmeta

5.5. Istraživanje pijeska

Pijesak je djeci zanimljiv fenomen izučavanja te isto kao i voda i boja smatra se terapijskim materijalom (Došen-Dobud, 2016). Djeca se često susreću s njim na plažama, u pješčanicima, u prirodi te iz toga razloga nije teško za shvatiti da je on djeci čest interes istraživanja. Pješčanici u vrtićima su tradicionalni dio organiziranja prostora (Došen-Dobud, 2016). Za potrebu dječje igre odgovara kako suhi tako i vlažni pijesak. Uloga odgajatelja je da ponudi materijale koji će omogućiti djetetu detaljno istraživanje pijeska. Nakon fizičkog upoznavanja djece sa svojstvima pijeska uvode se složeniji materijali. Došen-Dobud (2005) navodi kako je pogrešno djecu nuditi jednovrsne materijale u pješčanicima jer se time suzbija dječja kreativnost. Umjesto toga djeci trebaju biti na raspolaganju predmeti različitih površinskih i strukturnih svojstava npr. drveni, limeni, papirnati, tvrdi, meki i sl. Djeci možemo ponuditi različite predmete s dnom i bez dna, sredstva za građenje, dodani materijali različitih reljefnih obilježja, igračke i drugo (Došen-Dobud, 2005).

Slika 5. Djeca istražuju pijesak raznovrsnim materijalima

ZAKLJUČAK

Odgajatelj, kao sudionik odgoja i obrazovanja djece, ima veliku i značajnu ulogu u tom procesu. Kroz izravno i neizravno sudjelovanje u aktivnostima treba adekvatno odgovoriti na dječje potrebe i pružati potrebne poticaje kako bi djeca aktivno sudjelovala u aktivnostima i time razvijala i unaprijedila znanja i vještine. Odgajatelj treba biti partner s djecom u njihovom odgoju i procesu učenja, a u vrtiću, zajednici koja uči, treba biti takva klima koja se temelji na visokoj razini interdiscipliniranosti. Odgajatelj u vrtiću treba pružiti različite i bogate materijale i medije koji će potaknuti djecu jer svako dijete ima vlastite potrebe koje je odgajatelj nužan uvidjeti i adekvatno odgovoriti na njih, a to će postići temeljnim slušanjem djece, dokumentiranjem odgojno obrazovnog procesa i učenja djece, individualnom i zajedničkom refleksijom sa svojim kolegama i stručnim suradnicima kako bi došli do nove spoznaje i zaključka te na taj način unaprijedili i omogućili kvalitetnu praksu. Odgajatelj tokom odgojno-obrazovnog procesa bi trebao biti promatrač i slušatelj djetetovih želja, interesa i potreba te na osnovu toga planirati, organizirati, provoditi i vrednovati istraživačke aktivnosti. Kako bi uloge koje ima vezane za djecu i druge sudionike odgojno-obrazovnog procesa bile uspješne i kvalitetne trebao bi se stručno usavršavati i na profesionalnoj razini razvijati kako bi svakodnevno bio kompetentan za posao koji radi.

SAŽETAK

Dijete je istraživač od rođenja, a njegova želja i potreba za istraživačkim aktivnostima paralelno prate njegov rast i razvoj. Djeca čineći uče, a igra, kao svakidašnja aktivnost i potreba djeteta, je prirodan proces u kojem djeca istražuju. Kroz istraživačke aktivnosti obogaćuju iskustvo na temelju kojeg razvijaju kompetencije i cjelokupan razvoj. Kako bi se to ostvarilo odgajatelj ima niz uloga. On treba uočiti interes djece za određeni fenomen i u skladu s time ponuditi materijale koji će potaknuti i ostvariti istraživanje djece. Djeca imaju različite potrebe te u skladu s time odgajatelj treba pružiti individualnu podršku svakom djetetu. Kako bi što bolje razumio i osigurao adekvatnu potporu rastu i razvoju djeteta svakodnevno treba dokumentirati odgojno-obrazovni proces.

Ključne riječi: istraživač od rođenja, igra, aktivnost, kompetencije, uloge odgajatelja

THE ROLE OF TEACHERS IN RESEARCHS ACTIVITIES IN KINDERGARTEN

SUMMARY

The child has been a researcher since his birth and his desire and need for research activities parallel his growth and development. Children learn by doing, and play, as an everyday activity and a child's need, is a natural process in which children explore. Through research activities, they enrich the experience on the basis of which they develop competencies and overall development. In order to achieve this, the educator has a number of roles. He should notice the children's interest in a certain phenomenon and accordingly offer materials that will encourage and realize children's research. Children have different needs, and accordingly the educator should provide individual support to each child. In order to better understand and ensure adequate support for the child's growth and development, the educational process should be documented daily.

Key words: researcher from birth, game, activity, competences, roles of educators

LITERATURA

1. Bučević, P., i Somolanji Tokić, I. (2021). Pedagoška dokumentacija i zakonodavni okvir ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 70(1), 227-250. <https://hrcak.srce.hr/clanak/382368> Pristupljeno: 28. travnja, 2023.
2. Došen Dobud, A. (2005). *Malo dijete-veliki istraživač*. Alineja.
3. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete – istraživač i stvaralac – Igra, istraživanje i stvaranje djece rane i predškolske dobi*. Zagreb: Alineja.
4. Došen Dobud, A. (2018). *Djeca otkrivaju tajne svijeta*. Zagreb: Alineja.
5. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Zagreb. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20N%2005-2015.pdf> Pristupljeno: 1. svibnja, 2023.
6. Lemajić, A., Stojanac, M., i Vukašinić, A. (2019). Pretpostavke i poticanja autonomije djelovanja i mišljenja djece. *Didaskalos: časopis Udruge studenata pedagogije Filozofskog fakulteta Osijek*, 3(3.), 165-176. <https://hrcak.srce.hr/clanak/341367> Pristupljeno: 29. travnja, 2023.
7. Livazović G., Dalida A., i Terović E. (2015). Inkluzivan odgoj i obrazovanje u školi. Sarajevo: Društvo ujedinjenih građanskih akcija [DUGA]
8. Malnar, A., Punčikar, S., Štefanec, A., i Vujičić, L. (2012). Poticajno okruženje: izazov za suradnju i istraživanje djece i odraslih. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 18(70), 4-7. <https://hrcak.srce.hr/123762> Pristupljeno: 2. svibnja, 2023.
9. Martinović, N. (2015). Istraživačke aktivnosti djece rane i predškolske dobi. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(77/78), 32-33. <https://hrcak.srce.hr/169965> Pristupljeno: 28. travnja, 2023.
10. Miljak, A. (2015). *Razvojni kurikulum ranog odgoja. Model Izvor II*. Zagreb: Mali profesor.
11. Miljković, D., Đuranović, M., i Vidić, T. (2019). *Odgoj i obrazovanje: iz teorije u praksu*. Zagreb: IEP-D2;UFZG i Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

12. Schäfer, C. (2015). *Poticanje djece prema odgojnoj metodi Marije Montessori: Priručnik za odgojitelje i roditelje*. Golden marketing-Tehnička knjiga.
13. Selestrin, Z., i Belošević, M. (2022). Doprinos tjelesne aktivnosti kognitivnom razvoju i mentalnom zdravlju djece i mladih. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 163(3-4), 399-420. <https://hrcak.srce.hr/file/416133> Pristupljeno 24. travnja, 2023.
14. Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum: rad djece na projektima*. Zagreb: Mali profesor.
15. Slunjski, E. (2006). *Kad djeca istražuju*. Varaždin: Stanek.
16. Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa*. Zagreb: Profil.
17. Skopljak, E. (2015). Kompetencije odgajatelja za odgoj i obrazovanje za održiv razvoj. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 20(77/78), 39-40. <https://hrcak.srce.hr/en/169970> Pristupljeno. 4. svibnja, 2023.
18. Slunjski, E. (2011). Kriteriji kvalitete u situacijama učenja. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 17(64), 4-7. <https://hrcak.srce.hr/en/124350> Pristupljeno: 18. svibnja. 2023.
19. Šagud, M. (2002). *Odgajatelj u dječjoj igri*. Zagreb: Školske novine.
20. Vindiš Bratušek, B. (2022). Aktivnosti za razvoj fine motorike u ranom djetinjstvu kod djece s posebnim potrebama. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 5(9), 514-518. <https://hrcak.srce.hr/clanak/399955> Pristupljeno: 24. travnja, 2023.
21. Vranjican, D., Prijatelj, K., i Kuculo, I. (2019). Čimbenici koji utječu na pozitivan socio-emocionalni razvoj djece. *Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju*, 160(3-4), 319-338. <https://hrcak.srce.hr/clanak/336148> Pristupljeno: 24. travnja, 2023.

PRILOZI SLIKA

Slika 1. Dijete na ploču zapisuje spoznaju o plovnosti materijala <https://www.cvrca.vt.hr/-pahuljice-istrazuju-svojtva-vode/2962/>

Slika 2. Djeca pune kutijice različitim materijalima
[https://vrtickutina.hr/Portals/0/Blog/aaaaaajasma%20\(1\).jpg?ver=9v5YLkf0afMwu9bGD-y-vA%3D%3D](https://vrtickutina.hr/Portals/0/Blog/aaaaaajasma%20(1).jpg?ver=9v5YLkf0afMwu9bGD-y-vA%3D%3D)

Slika 3. Dijete igra igru „magnetski labirint“ [https://www.cvrca.vt.hr/ieNews/media/7855-DSC01402%20\(Medium\)%20\(Small\).JPG](https://www.cvrca.vt.hr/ieNews/media/7855-DSC01402%20(Medium)%20(Small).JPG)

Slika 4. Djeca koriste vagu za istraživanje težine ponuđenih predmeta
<https://www.cvrca.vt.hr/ieNews/media/5822-DSC00324.JPG>

Slika 5. Djeca istražuju pijesak raznovrsnim materijalima
[https://vrtickutina.hr/Portals/0/Neven%20%20vrti%C4%87/aaaaaaaaaadragana%20i%20sanja%20\(1\).jpg?ver=ithJnjRGtWo-JeSpLu8NBQ%3D%3D](https://vrtickutina.hr/Portals/0/Neven%20%20vrti%C4%87/aaaaaaaaaadragana%20i%20sanja%20(1).jpg?ver=ithJnjRGtWo-JeSpLu8NBQ%3D%3D)

SVEUČILIŠTE U
SPLITU FILOZOFSKI
FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Tina Domikulić, kao pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišne prvostupnice Ranog ipredškolskog odgoja, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mojega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, srpanj 2023.

Potpis

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada
(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Student/ica: TINA DOMIKUJIĆ

Naslov rada: ULOGA ODGAJATELJA U ISTRAŽIVAČKIM
AKTIVNOSTIMA U Dječjem vrtiću

Znanstveno područje i polje: Društvene znanosti, Pedagogija

Vrsta rada: završni rad

Mentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
doc. dr. sc. Branimir Menduš

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
Istina Tomić Kaselj

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):
doc. dr. sc. Branimir Menduš
izr. prof. dr. sc. Ivana
asistent Irena Tomić Kaselj

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22).

Split, 3.7. 2023.

Potpis studenta/studentice:

Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.